

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ЕКОНОМІКА)»

The scientific work is devoted to problems of specialist's speech culture formation. The complex of forming methods of the communicative culture of future economic specialists has been determined.

The study outlines the basic principles of communication, based on which, it is possible to master the necessary communication skills. The most important cognitive methods of communicative culture have been analyzed: the method of self-study (self-education), information-receptive, problematic methods and the method of heuristic conversation.

The elements that play an important role in shaping the thinking of future economists have been studied. It has been shown that pedagogical methods need to be tailored to the didactic purpose, nature and content of the teaching material.

Key words: *communicative culture, teaching methods, economic specialists, problem method, basics of communication, classes in Ukrainian language (professional direction).*

У процесі комунікативних відносин важливого значення набувають невербальні засоби та інші складові ставлення співбесідників один до одного, а також до тих питань і проблем, що обговорюються, але провідне значення має – слово, голос мовця. Адже, співрозмовник завжди тримає як аргумент певні беззаперечні факти, які допомагає відстояти свою позицію. Вирішального, істотного значення у таких випадках не мають навіть голос і його особливості: тембр, темп, а також динаміка звучання. І тільки слово, його лексичне значення, а за ним і його «живе», безпосереднє звучання, позначають право на вирішальне значення. Знаходимо все більше підтверджень значеннєвого місця індивідуально-особистісного формування виховних аспектів як унікального і неповторного створіння, автори надають цьому велику кількість переконливих доказів. Але залишаються поки що не визначеними роль, особливості, специфіка, значення і місце самореалізації і саморегуляції шляхом комунікативної (мовленнєвої) діяльності, але й педагогічні аспекти, соціально-педагогічні та методичні умови формування таких умов.

Провідною і найважливішою складовою спілкування є слово (його лексичне значення), адже у ньому втілюється рівень інтелекту мовця, образне вираження його ставлення до теми мовлення, оцінювання мовленнєвої ситуації. Спостереження за позитивним і негативним спілкування, вивчення психолого-соціологічної його сутність, дають можливості з'ясувати педагогічні умови поліпшення і вдосконалення процесу спілкування, визначають комунікативну культуру фахівців різних напрямів. Шляхом експериментів дійшли висновку, що основним і важливими завданням навчання і освіти є виховання індивіда, здатного до саморегуляції і самовираження засобами слова, мовних засобів різних рівнів.

Протягом останніх десятиліть до цієї теми зверталися мовознавці, лінгводидакти, психолінгвісти Н. Бабич, О. Біляєв, В. Виноградов, В. Головін, С. Єрмоленко,

А. Коваль, Г. Костюк, В. Мельничайко, Л. Паламар, М. Пентилюк, С. Шевчук та інші. Мовлення забезпечується багатьма факторами, які треба враховувати при формуванні комунікативних умінь і навичок. В. Виноградов зазначав, що питання мовної культури повинні розглядатися у двох аспектах, один з яких, об'єктивно-історичний, стосується мовної системи на певному етапі її розвитку, стану її вивчення і нормування (цей аспект міг би бути названим культурою мови); другий, нормативно-стилістичний, – пов'язується з дослідженням мовленнєвої практики носіїв мови, з прагненням вплинути на неї, забезпечити дотримання норм (йдеться про культуру мовлення) [4].

Формування комунікативної культури фахівців різної професійної спрямованості, особливо у вищих навчальних закладах, досліджували Г. Д. Берегова, Р. С. Гуревич, О. М. Семенов, Л. О. Сікорська, Н. Л. Тоцька та інші.

Г. Берегова акцентувала увагу на формуванні культури професійного мовлення: «Культура професійного мовлення, безперечно, набувається у процесі спілкування й передбачає раціональне користування мовними й позамовними засобами. Майбутній фахівець повинен з повагою й любов'ю ставитися до слова й грамотно володіти ним, адже слово – це знаряддя праці, розрахованої на активізацію інтелектуальної й емоційної діяльності іншої людини» [2].

Для пошуків оптимальних шляхів саморегуляції і самореалізації найдоцільніше враховувати те підґрунтя, яке є універсальним, доступним, і таким, що ним може скористатись, при бажанні, кожна людина. Такими найпростішими умовами є педагогічні (бо кожен навчається, отримує обов'язкову освіту, здобуває професію), а засобами впливу є мовленнєві: слово, його звучання, наприклад темп і тембр мовлення, стиль і тон вираження тощо. Адже особа, яка спирається на конкретні ідеї, інформацію повинна самостійно, особисто формувати свій шлях до успіху, до омріяної професії. А допомагає їй обирати і долати цей шлях – викладач. Таким чином, педагогіка покликана з'ясувати провідні, найважливіші засади формування основ оптимального варіанту спілкування, основною складовою якого є слово, мовленнєві засоби різних мовних рівнів. Ці засади є найдоречнішими під час формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців економічного напрямку, на них ми спиралися під час дослідження.

Вважаємо за необхідне визначити найважливіші аспекти спілкування, які допоможуть спеціалістам економічного спрямування оволодіти необхідними уміннями:

- опрацювання лексичного багатства мови (лексичного значення слів, доречність використання стійких словосполучень із врахуванням стилів української мови). Мета його засвоєння – адекватне використання, вибір форми, стилю мовлення, який обирається для спілкування, з'ясування питань, визначення психічного настрою, необхідного ставлення до розв'язання спільних питань чи окремих аспектів кожного з них. Джерелом збагачення мовним багатством є академічні друковані і електронні джерела, наприклад педагогічної, економічної тематики;

- вибір способу впливу на формування комунікативних умінь може бути прямим і непрямим. Це залежить від вікових, соціально-психологічних особливостей студентів економічних спеціальностей у конкретних педагогічних умовах. Способи спілкування повинні змінюватись і в залежності від форм і видів занять. Колективні, групові, індивідуальні заняття вимагають зміни стилю спілкування шляхом вибору відповідних мовних засобів;

– зразки, еталони, приклад викладача у процесі спілкування є ефективними засобами впливу на манеру, стиль, спрямованість спілкування. Але дієвими вони є у паралельному використанні з іншими методами і прийомами;

– врахування психологічних аспектів: позитивних оцінок, висловлювання схвалення, підтримки за допомогою доречного слова, влучного мовного засобу.

Важливою складовою формування елементів мовленнєвої культури є подолання ускладнень, особливо у тій ситуації, коли фахівець потрапляє в нові для нього обставини, може здійснюватись різними засобами, але найпершим, найпростішим і найдоступнішим є слово. Адже воно використовується під час будь-яких обставин: співчуття, радості зустрічі, визначення ситуації як надійної, як сприятливої. Ці аспекти важливі, коли стосуються сфери мовлення, нам імпонує думка Г. Д. Берегової: «Вивчення особливостей використання мовних засобів окремими людьми чи певними суспільними групами в комунікативних цілях стосується сфери мовлення» [3, 23].

Комунікативна компетентність майбутніх фахівців економічного напрямку є одним із провідних чинників їх успішної професійної діяльності, яка забезпечується знанням мовних та етичних норм і правил, усвідомленням власного комунікативного потенціалу, можливості зацікавити партнера в отриманні послуги, спрогнозувати комунікативну взаємодію і здійснити її в оптимальній для конкретної ситуації формі. Тому на формування таких якостей і спрямована методика формування комунікативної культури майбутніх економістів, яка проектувалася з урахуванням форм теоретичного (лекція, практичне заняття) і практичного (виробниче навчання, заняття у навчальній майстерні, навчально-виробнича і виробнича практика) навчання, а також форм самоосвіти (самостійне вивчення роботи підприємств економічного сектору, спостереження за комунікативною діяльністю працівників цих підприємств, педагогів-викладачів, одногруппників тощо).

Для формування комунікативної компетентності фахівців економічного спрямування необхідно добирати методи, які стимулюють активний розвиток професійно-комунікативних компетенцій під час навчально-виховної й навчально-виробничої діяльності у виші.

Враховуючи основні класифікації методів дидактики, під час занять з української мови (за професійним спрямуванням) вважаємо за необхідне використовувати:

- методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (словесні, наочні та практичні методи, реалізовані індуктивно або дедуктивно під керівництвом викладача чи самостійно в репродуктивному або продуктивному напрямках);

- методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності (методи мотивації навчально-пізнавальної діяльності, а також методи стимулювання інтересу до отримання професії);

- методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчальної діяльності студентів (методи усного, письмового і практичного контролю й самоконтролю, а також тестування рівня знань і умінь студентів).

У комунікативного розвитку майбутніх фахівців повинні брати участь усі педагоги, які з ними працюють, тому що в такий спосіб студенти мають змогу щоденно тренуватися в комунікативній діяльності під керівництвом викладачів. При цьому педагогічні методи мають добиратися з урахуванням дидактичної мети, характеру і змісту навча-

льного матеріалу, спрямовуватися на активізацію мисленнєвої діяльності студентів, усвідомлення ними необхідності розвитку професійно-комунікативних якостей, формування навичок оброблення, систематизації, засвоєння професійно значущої інформації, що надходить із різних інформаційних, наукових джерел. У комплексі методів формування комунікативної культури майбутніх фахівців економічного напрямку, за доцільне варто виділити три групи: пізнавальні, тренувальні й методи контролю.

Так, до пізнавальних методів відносимо: метод самостійного навчання (самоосвіта), інформаційно-рецептивний, проблемний методи і метод евристичної бесіди. Розглянемо їх докладніше.

До методів самоосвіти належать передусім такі, що розвивають рефлексивні якості особистості: самоспостереження, самоаналіз, самотестування, самоконтроль, саморегуляція тощо.

Пропонуємо на заняття з української мови (за професійним спрямуванням) завдання:

1. *Прочитайте уривок тексту. Визначте: стиль, функційні ознаки, мовні особливості.*

В умовах зростаючої конкуренції на ринку праці України значне місце займає якість підготовки молодих фахівців до виробничої (практичної) діяльності. При цьому пріоритетною умовою є знання, рівень інтелекту і особливо здатність освоювати нові технології, засоби і методи організації виробництва, висувати нові ідеї спрямовані на скорочення всіх витрат виробництва і підвищення продуктивності праці.

У зв'язку з цим перед вищою школою стоїть завдання спрямовані на підготовку студентів, що володіють не тільки певною сумою знань і умінь передбачених навчальними планами, а й здатних творчо нестандартно мислити, шукати і знаходити нові рішення в процесі навчання, зокрема при вивченні техніко-технологічних дисциплін, матеріалознавства, технології матеріалів, основ сучасного виробництва і ін.

2. *Прочитайте речення. Відредагуйте текст (у тексті порушено: лексичні, граматичні, пунктуаційні норми). Доведіть доцільність такого виправлення.*

Цікава і різнопланова робота проводиться в школі з батьками учнів. Основні напрямки взаємодії школи і сім'ї:

- батьки можуть відвідувати уроки в школі, проводити бесіди з учнями, організувати шефську роботу над «важкими» учнями і сім'ями;

- батьки приймають участь у виставах, змаганнях які проводяться для учнів і батьків, проведенні різнобарвних виховних заходів;

- виконання завдань розрахованих на – спільну роботу сім'ї і школи;

- проведення тематичних батьківських зборів, педагогічного всеобучу для батьків, консультації психологів і педагогів з проблем виховання, культури взаємодії тощо.

Спільно із даним колективом школи і активом батьків вироблений батьківський катехізис, або закони розумненько організованого сімейного виховання школярів, гуманної культури спілкування і взаємоповаги.

3. *Прочитайте текст. Перекажіть його із дотриманням мовних норм української мови.*

Освіта – це навчання, научання. Освіта – це творча здатність, що створює нові можливості, вміння вчитися, нові канони розумової, соціальної, професійної, культур-

ної, винахідницької діяльності. Гомер назвав вміння людини творити нові здібності Софією-мудрістю, яка потім стала мудрістю Олімпу – Афіною Паладій. Тварини лише виконують свою програму життя, але тільки людина змінює цю програму, яка створює неможливі програми з непрограмного і непрограмованого матеріалу.

В цьому плані *Освіта* відкриває перед людиною нову реальність – світ абстракцій, чисел, символів, знаків, зміцнює його розум і постачає його новим і вкрай небезпечною зброєю – абстракціями, ідеями. В оволодінні цим видом зброї вирішальна роль залишається за *Вчителями*. Більшість філософів і вчених були і видатними вчителями. Науки і філософія є безперервне навчання, в якому народжуються нові здібності і вміння користуватися своїм розумом. Найважливіше вміння – це здатність знаходити загальні константи в хаосі змінних чуттєвих вражень. Освіта робить людину обізнаною і розуміючою, яка вмє вчитися у освіти, використовуючи його терміни як універсальні Самовчителі і досконалі Вчителі. Освіта є креативне знання, що творить і пробуджує в людині любов до пізнання істини. Освіта формує наукові здібності, вміння працювати з невивченими категоріями, перетворювати їх в проекти, в формули, в справи.

Освіта формує фахівців, які не тільки знають, вмють виконувати необхідні функції соціуму, які можуть стати вченими, винахідниками, вмілими підприємцями. У цьому аспекті *Освіта* є загальна евристика, за допомогою якої формується повноцінна спеціалізація, задіяний потенціал людини, який стає здатним шукати причини, висловлювати їх зміст в технологічних і управлінських формулах. Бути освіченим – це означає знати і розуміти користь самої користі, що складається в цілісному розвитку людини як джерела і носія всяких користностей світу. *Освіта* – це не тільки продуктивна, споживча, гедоністичних і корисна сила, а й невичерпне джерело користі для самої користі. Вища користь від освіти в тому, що воно відучає від вузького сприйняття користі для людини і думки. *Освіта* – смислове джерело тих сил, умінь і користі, які можуть бути тільки плодом істини.

4. Прочитайте виразно текст, визначте логічний наголос у кожному реченні. Виконайте завдання, запропоновані після тексту.

Недостатня шкільна підготовка з основних предметів, пристосованість до умов життя й навчання в університеті, а також розрив вимог середньої й вищої школи – основні умови повільної адаптації, а інколи й неуспішності студентів першого курс(а/у). Щоб ліквідувати такий розрив, необхідно підвищити рівень навчання в старших класах школи з урахуванням вимог вишу до загальноосвітньої підготовки й розвитку(а/у) студентів молодших курсів. Це дозволить почати навчання у вищому навчальному закладі, спираючись на той фундамент знань, умінь і навичок, які повинна давати школа своєї випускникам. Найбільш ефективна наступність, коли між вищою й середньою школою встановлюються прямі зв'язки: викладачі університет(а/у) й учителі школи разом проводять дослідницьку роботу, викладачі приймають безпосередню участь у навчально-виховному процесі школи, читають лекції, ведуть спецсемінари, спецкурси, факультативи в базових школах і навчальних закладах нового тип(а/у) (ліцеї, гімназії, коледжі тощо).

Можна додати, сприяють успішній і швидкій (адаптації, пристосуванню) першокурсників заняття в центрі довузівської підготовки та міжнародної освіти. Студенти, які навчалися там, мають чітку професійну спрямованість, глибоку теоретичну підготовку,

достатній словниковий (арсенал, запас), психологічно підготовлені до діяльності університет(а/у), адже заняття з фахових дисциплін і предметів, які абітурієнти складають на ЗНО або як вступні, проводяться на базі університету. Отже, щоб досягти високого рівня сформованості майбутніх фахівців, слід урахувати цілий комплекс психологічних чинників, які впливають на становлення особистості.

Завдання до тексту:

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує текст.
2. Доберіть заголовок до тексту.
3. Впишіть ключові слова.
4. Сформулюйте і запишіть основну думку кожного абзацу.
5. Впишіть іменники чоловічого роду II відміни, поставте у формі родового відмінка однини, вибір закінчення обґрунтуйте.
6. Відшукайте в тексті русизм, замініть його на нормативний у сучасній українській мові еквівалент.
7. Виберіть із дужок відповідне слово. Як називаються такі слова? Наведіть власні приклади.
8. Зробіть бібліографічний опис за поданими відомостями: журнал *Virtus: Scientific Journal*; 2019 рік; April # 33; видавничий центр «Editor-in-Chief M.A.Zhurba»; фахова стаття «Морально-психологічна готовність фахівців з обліку й оподаткування до професійної діяльності»; автор – І. В. Варнавська; загальна кількість сторінок – 360; текст уміщується на с. 71-73.
5. Заповніть таблицю «Підстили й жанри наукового стилю», дайте визначення кожному з наведених прикладів жанру.

6. Перекладіть текст, дотримуючись усіх норм української літературної мови. Зробіть логічний висновок висловлювання, доповнюючи власними аргументами.

Язык – явление физическое, физиологическое, антропологическое, общественное. Условие его существования – человеческое общество. Язык – средство общения, интеллектуального и эстетического освоения мира, накопления и сохранения человеческого опыта, а также условие дальнейшего развития всего человечества.

Формой существования языка является речь – конкретный, практический проявление языка, «язык в действии», реализация языка в различных сферах жизнедеятельности.

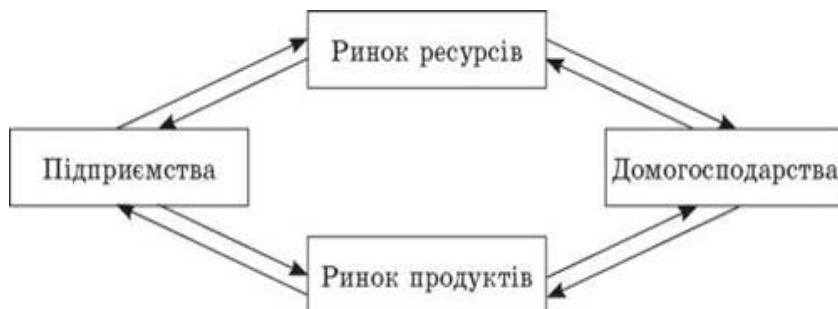
Термины «язык профессионального общения» и «деловой язык» не тождественны. Деловым языком пользуются представители разных профессий, а язык профессионального общения функционирует в пределах определенной профессиональной сферы. Деловая речь – это реализация официально-делового стиля, зафиксированного в документах, в языке профессионального общения реализуются также научный стиль и разговорный. В то же время элементы деловой речи и языка профессионального общения могут использоваться параллельно, например в официальных переговорах, деловых беседах и тому подобное.

Итак, язык профессионального общения обеспечивает различные коммуникативные потребности говорящих в профессиональной сфере. Чтобы достичь значительных успехов в профессиональной деятельности, необходимо в совершенстве владеть языком профессионального общения.

Чтобы понять роль языка в обществе, стоит рассмотреть ее функции, важные для общества в целом и для каждого отдельного носителя языка. Обобщить их можно как функции общения, сообщения и воздействия.

Язык профессионального общения является полифункциональной подсистемой литературного языка и выполняет общезыковой и специфические функции. Такими функциями являются:

7. Розгляньте рисунок, складіть тези з теми «Економічний кругообіг».

8. Прочитайте текст. Визначте його тему й основну думку. Впишіть іменники II відміни чоловічого роду, поставте їх у формі родового відмінка. Розставте розділові знаки в тексті.

Сучасне поняття «технологія» охоплює як матеріальний так і соціальні духовні, інформаційні аспекти людської діяльності.

Часткова реалізація, в межах навчальних планів можлива в процесі проведення лабораторно-практичних занять. У цьому випадку проблемні питання і завдання порушені в більшості робіт як у процесі проведення експерименту так і при узагальненні його результатів. Звіт студентів у цьому випадку перетворюється на своєрідний проект в якому вирішуються як безпосередні завдання так і творчі.

Таким чином формування творчої особистості передбачає свідоме оволодіння системою методів і засобів педагогічної діяльності щодо створення матеріальних і духовних цінностей. Воно передбачає введення в навчальний процес технологій перетворення не тільки матеріалів але і енергії та інформації в сферах виробництва і послуг облік соціальних і екологічних наслідків застосування прийнятої технології визначення потреб в конкретній продукції і ін.

9. *Поставте іменники в потрібному відмінку. Назвіть особливості зв'язку числівників з іменниками.*

Два (протокол, студент, університет, виконавець); три (результат, кілометр, економіст, педагог); чотири (фахівець, процес, дослід, цінність), п'ять (кілограм, консультація, метр, українець); одна друга (частина, тонна, гектар); два з половиною (раз, центнер, градус).

10. *Установіть, зразком якого функційного стилю є поданий уривок. Схарактеризуйте лексико-семантичні та стилістико-граматичні особливості тексту, заповніть таблицю.*

Стиль, підстиль, жанр	Основна функція	Сфера вживання	Мовні особливості						
			Лексика (записати)			Синтаксис (вказати кількість)			
			Загально-вживані слова	Терміни	Іншомовні слова	Прості речення	Прості ускладнені речення	Складні речення	

Для досягнення технологічного суверенітету і конкурентоспроможності неможливо обмежитися тільки його відновленням на колишньому рівні, бо техніка за останні чверть століття активно прогресувала. Отже, центральною проблемою зараз є відновлення машинобудівного комплексу, що включає крім іншого нові технологічні уклади. Сучасний світ ще аж ніяк не пішов від індустріальної техніки, про що свідчить життєздатність ринкового механізму. Але символом прогресу все більше стають нові типи техніки – чотири ланкова машини, що генерують адекватні собі нові економічні регулятори.

Ці нові механізми дозволять швидко відновити якісно оновлене електронне машинобудування, високоточне і автоматизоване верстатобудування, виробництво автоматизованого обладнання і гнучких виробничих ліній для всіх галузей промисловості, нові літальні космічні апарати, літаки останніх поколінь, сучасну сільськогосподарську техніку.

11. *Порівняйте речення зі службових листів. У чому їх граматичні особливості і як це позначається на сприйманні інформації?*

Після закінчення роботи Ви не надали Замовнику звіт про використання матеріально-технічних ресурсів. Це порушення умов договору. Якщо в триденний термін Ви не надасте цей звіт, ми будемо змушені вжити відповідних заходів.	Після закінчення роботи Вами не надано Замовнику звіт про використання матеріально-технічних ресурсів, що є порушенням умов договору. Просимо Вас у триденний термін надати цей звіт.
---	---

12. Прочитайте текст. Підготуйте на його основі усне повідомлення. Порівняйте писемний і усний варіанти цього тексту.

Зміни економічної політики, в результаті яких виникають нові функції і інструменти, аж ніяк не рідкісна подія. Навпаки: це постійна константа сучасної економіки. Спочатку економічна політика виникла як інструмент доповнення ринкового механізму в тих напрямках економіки, де з'являються провали ринку. Основним чином це виробництво і надання суспільних благ. Економічна діяльність держави зростала за часів криз, воєн, зростання інфляції. Згодом виникло регулювання монополій. У сучасній економіці економічна політика зосереджена на активізації технічного прогресу і регулювання процесу соціалізації суспільства.

Специфіка економіки України, пов'язана з кліматом, масштабом і природним розміттям території, багатонаціональним населенням, істотно збільшує провали ринку, посилюючи необхідність економічної політики держави. Рішення проблеми системного перетворення економіки істотно модифікує її зміст. Функцією економічної політики стає забезпечення збалансованого розвитку економіки з метою суверенної самодостатності, конкурентоспроможності, підвищення рівня і якості життя народу. Вона прямо спрямована на регулювання реального сектора економіки. Це означає, що формування пропорцій відтворення стає прерогативою економічної політики.

Визначення основних пропорцій відтворення виходить з деяких передумов. Це, по-перше, адекватне відображення дійсної структури економіки. По-друге, чіткий прогноз необхідного технічного рівня кожної галузі. По-третє, точний розрахунок траєкторії перетворення вихідних пропорцій в пропорції, необхідні для забезпечення суверенітету та обороноздатності країни, підвищення рівня і якості життя населення. По-четверте, способи і інструменти практичного втілення виявлених пропорцій. Передумови в сукупності облямовують простір економічної політики як системної цілісності. Можливості для їх виконання існують.

13. *Доберіть текст економічного спрямування наукового стилю (250-300слів). Запишіть його або зробіть копію із наукового журналу або навчального посібника. Проаналізуйте за планом:*

1. Вкажіть підстиль тексту, відповідь обґрунтуйте на підставі аналізу стильових рис, мовних засобів різних рівнів.

2. Випишіть 5-7 термінів різних за спеціалізацією. Проаналізуйте їх за структурою.

3. Вкажіть, які за походженням переважають терміни. Наведіть приклади із різних мов. Чи можливо замінити їх корінними?

14. *Прочитайте текст. Назвіть іншомовні слова. Визначте функцію запозичених слів у науковому тексті. Складіть питальний план тексту.*

Корпоративна культура – це сформована система відносин, поведінкових норм і цінностей працівників, характерна для конкретної організації, яка відображає її індивідуальність і то, як сприймають компанію її працівники, клієнти та постачальники. Спочатку вчення про корпоративну культуру відводили їй такі функції, як згуртування колективу, єдність цілей, підвищується продуктивність роботи працівників і ефективності компанії. До сьогодні багато компаній пропагують єднання свого колективу, служіння єдиної мети і ідеї. Однак останнім часом відбувається переміщення акценту з продуктивності праці на розвиток творчого потенціалу працівника, на пошук нових рішень.

Ці компоненти повинні служити потенціалом для інноваційного розвитку підприємств, що так важливо в сучасних умовах. Слід розуміти, як діє механізм впливу корпоративної культури на інноваційний розвиток компанії. В узагальненому вигляді можна сказати, що інноваційність компанії безпосередньо залежить від співробітників, які там працюють. Якщо вони весь день вирішують стандартні завдання, ведуть рутинну роботу і протягом десятиліть не змінюють своїх традицій, то ні про які інновації не може йти мови. Якщо ж в компанії відбувається безперервний процес створення нового – продукту, методу виробництва або послуги – і працівники постійно зіштовхуються із нестандартними завданнями і знаходять нові рішення, то можна сказати, що компанія рухається в бік інноваційної орієнтованості. А то, як співробітники поведуться на робочому місці, залежить від норм і правил, що склалися в цій організації. Безумовно вибудувана корпоративна культура буде орієнтувати працівників на новаторство і винахідництво, що і свідчить про інноваційність компанії.

Варто зазначити, що використання корпоративної культури як внутрішнього джерела інноваційного розвитку компанії має низку переваг. По-перше, це цілком реальний і доступний інструмент, по-друге, він є досить ефективним, і, по-третє, інвестиційні ризики використання корпоративної культури для активізації інновацій мінімальні.

Для позитивного розв'язання актуальних академічних, науково-дослідницьких, громадських, культурно-просвітницьких питань необхідно створити умови, які б сприяли вступу в контакт з іншими особами (однорічниками, однокурсниками, активом факультету, викладачами). Із цією метою необхідно використовувати творчі (але конкретні) завдання, наприклад:

- доберіть найбільш вдалу (коректну, ввічливо-шанобливу) форму звернення до викладача, декана, товариша (2 – 3 варіанти);

- заготуйте вітальні листівки-запрошення на день народження президента фірми, в якій Ви хотіли б працювати;

- уявіть ситуацію: Ви з поважної причини не прийшли або запізнилися на ділову зустріч із майбутнім партнером. Про день і час важливої зустрічі було відомо заздалегідь. Укладіть лист-вибачення, щоб перепросити за неприємну ситуацію, яка відбулася із-за вашої провини. Як у такому випадку необхідно розпочати листа? Запишіть типові мовні звороти;

- складіть оголошення про збори здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня економічного факультету для коригування дат захисту магістерських робіт;

- заготуйте текст промови – привітання для керівника Вашої установи, який готується до зустрічі гостей з Румунії;

- складіть сценарій план зустрічі закордонної делегації;

- напишіть сценарій прийому гостей з Польщі, які прибудуть для відкриття економічного центру у м. Херсон тощо.

Подібні завдання є надзвичайно ефективними в розвитку комунікативної компетентності студентів, формування індивідуального і групового іміджу під час спілкування. Такі види завдань сприймаються студентами як фахові та як особистіснокорисні для розв'язання повсякденних проблем. А особливо, поєднання індивідуальних, групових і колективних форм навчання із застосуванням усних, письмових завдань, фізичних вправ є обов'язковою умовою успішного формування умінь спілкування. Приклад і

показ, можливість вибору слова, виразу обличчя, міміки, пантоміміки посмішки, тембру можуть застосовуватися у різних варіантах, поєднаннях, але спільною умовою є настрій, установка на позитивне ставлення (приємне враження). Адже в системі освіти в цілому доцільно домагатись високого рівня спілкування на різних рівнях.

Одним із методів, які мають найбільший коефіцієнт активності, є евристична бесіда. Вона належить до методів творчої взаємодії викладача й студентів і передбачає вирішення проблемного завдання за допомогою прямих і непрямих запитань пошукового характеру. Таким чином, викладач скеровує майбутніх спеціалістів на формування нових питань, висновків, правил з опорою на отримані раніше знання і особистий досвід. Під час евристичної бесіди формується допитливість, вміння аргументовано міркувати. Майстерність викладача полягає в тому, щоб серією заздалегідь підготовлених питань спонукати студентів розмірковувати над ними і водночас скерувати їх думки до правильної відповіді та висновків. Наприклад, можна використати питання: «Чому фахівцеві економічного напрямку треба мати високий рівень комунікативної культури, адже можна просто підписати контракт?», «Чому підприємствам економічного сектору потрібні фахівці, які вміють вдало налагоджувати контакти?» тощо.

У контексті формування комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів-економістів цей метод можна використовувати при вивченні як нормативних, так і професійно-теоретичних дисциплін. Його проблемність забезпечить реалізацію міжпредметних зв'язків у процесі професійної підготовки, а діалогічність сприятиме розвитку особистісно-комунікативної і комунікативно-рефлексивної компетенцій особистісно-рефлексивного компоненту, усіх компетенцій гносеологічно-когнітивного компоненту, а також лінгво-комунікативної компетенції операційно-технологічного компоненту комунікативної культури майбутніх фахівців економічного напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берегова Г. Д. Формування комунікативної компетенції студентів-аграріїв. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Херсон: Видавництво ХДПУ, 2002. Вип. 31. С. 243–249.
2. Берегова Г. Д. Українська мова за професійним спрямуванням. Херсон: Олді-плюс, 2011. 340 с.
3. Варнавська І. В. Морально-психологічна готовність фахівців з обліку й оподаткування до професійної діяльності. *Virtus: Scientific Journal / Editor-in-Chief M. A. Zhurba*. April # 33, 2019. P. 71–73.
4. Виноградов В. В. О художественной прозе. Москва: Гослитиздат, 1980. 360 с.
5. Гуревич Р., Коломієць А. Професійна спрямованість як принцип навчання у професійно-технічних навчальних закладах. *Професійно спрямоване навчання і виховання особистості: зб. наук. праць / За ред. Г. П. Васяновича*. Львів: ЛДУ БЖД, 2006. С. 49–63.
6. Руденко Л. А. Формування комунікативної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування у професійно-технічних навчальних закладах. Львів: Піраміда, 2015. 342 с.